

Ewaluacja mid term FENG

Część I

Raport końcowy

Wersja robocza (draft)

Dokument przeznaczony wyłącznie do użytku uczestników panelu ekspertów.

Prosimy o nierozpowszechnianie, niepublikowanie ani niecytowanie dokumentu bez zgody autorów/zamawiającego.

Fundusze Europejskie
dla Nowoczesnej Gospodarki

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

 PARP
Grupa PFR

Raport powstał w ramach projektu współfinansowanego
z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego

ZAMAWIAJĄCY BADANIE

Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości

www.parp.gov.pl

WYKONAWCA

Fundacja IDEA Rozwoju

Wierzbica 57b, 05-140 Serock

tel. 506 067 751

biuro@ideaorg.eu | www.ideaorg.eu

Policy & Action Group Uniconsult sp. z o. o.

ul. Ku Wiśle 7, 00-707 Warszawa

tel. 22 256 39 00, 691 022 024

biuro@pag-uniconsult.pl | www.pag-uniconsult.pl

Taylor Economics sp. z o.o.

Al. Zwycięstwa 96/98, 81-451 Gdynia

office@tayloreconomics.com | www.tayloreconomics.com

Warszawa, marzec 2026 r.

Spis treści

Wykaz skrótów	3
1. Wprowadzenie	4
2. Realizacja interwencji w kluczowych obszarach wsparcia FENG..	6
2.1. Transformacja zielona	6

Wykaz skrótów

ARP	Agencja Rozwoju Przemysłu
B+R+I	Badania, rozwój i innowacje
BGK	Bank Gospodarstwa Krajowego
CAWI	Wspomagany komputerowo wywiad internetowy (ang. computer-assisted web interview)
CP	Cel polityki
CS	Cel szczegółowy
CST/CST2021	Centralny System Teleinformatyczny, służący w perspektywie 2021-2027 do obsługi procesów monitorowania programów
FENG	Program Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
IDI	Indywidualny wywiad pogłębiony
FGI	Zogniskowany wywiad grupowy (ang. focus group interview)
IOB	Instytucje Otoczenia biznesu
IP	Instytucja Pośrednicząca
IZ	Instytucja Zarządzająca
KIS	Krajowe Inteligentne Specjalizacje
KPO	Krajowy Plan Odbudowy
LSI	Lokalny system informatyczny
MFiPR	Ministerstwo Funduszy i Polityki Regionalnej
MNiSW	Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego
MRiT	Ministerstwo Rozwoju i Technologii
MŚP	Małe i Średnie Przedsiębiorstwa
NCBR	Narodowe Centrum Badań i Rozwoju
NSI	Narodowy System Innowacji
OPI PIB	Ośrodek Przetwarzania Informacji – Państwowy Instytut Badawczy
OPZ	Opis Przedmiotu Zamówienia
PAIH	Polska Agencja Inwestycji i Handlu
PARP	Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości
PFR	Polski Fundusz Rozwoju S.A.
RK	Raport końcowy
RM	Raport metodologiczny
SMART	Działanie FENG.01.01 Ścieżka SMART
SZOP	Szczegółowy Opis Priorytetów programu Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki
TBE	Ewaluacja oparta na teorii (ang. theory-based evaluation)
WPB	Działanie FENG.02.11 Wspólne przedsięwzięcia badawcze

1. Wprowadzenie

Raport przedstawia wyniki badania dla pierwszej części **ewaluacji mid term FENG**. Badanie realizowane jest w momencie zaawansowanego wdrażania programu, co umożliwia jednoczesną ocenę dotychczasowych efektów oraz weryfikację adekwatności przyjętej logiki interwencji w kontekście dynamicznie zmieniających się uwarunkowań społeczno-gospodarczych. Ewaluacja ta pełni funkcję zarówno diagnostyczną, jak i rozwojową - z jednej strony podsumowuje dotychczasowy postęp, z drugiej zaś dostarcza przesłanek do ewentualnych korekt w sposobie wdrażania oraz kierunkach dalszej interwencji.

Celem głównym badania jest **ocena skuteczności, efektywności, trafności oraz spójności systemu wdrażania FENG**, a także weryfikacja możliwości osiągnięcia zakładanych celów programu w perspektywie do 2027 roku oraz w okresie trwałości rezultatów. W szczególności ewaluacja ma odpowiedzieć na pytanie, czy przyjęta teoria zmiany – zakładająca wzmacnianie potencjału badawczo-rozwojowego przedsiębiorstw i jednostek naukowych, rozwój ekosystemu przedsiębiorczości, przyspieszenie transformacji cyfrowej oraz zielonej, a także poprawę warunków systemowych dla innowacyjności – pozostaje aktualna i adekwatna wobec obecnych wyzwań rozwojowych kraju.

Metodologia badania ma **charakter mieszany i opiera się na triangulacji źródeł danych**. Obejmuje analizę danych zastanych, w tym dokumentów programowych, danych monitoringowych i analiz statystycznych z systemów monitorowania, badania jakościowe prowadzone wśród przedstawicieli instytucji zaangażowanych we wdrażanie programu, ekspertów oceniających projekty oraz beneficjentów (łącznie przeprowadzono ponad 70 wywiadów), a także badanie ilościowe CAWI z beneficjentami (przebadano łącznie 916 podmiotów). Uzupelnieniem tych działań są panele eksperckie, warsztaty z interesariuszami oraz analiza SWOT/TOWS, pozwalająca na identyfikację mocnych i słabych stron systemu wdrażania oraz szans i zagrożeń dla osiągnięcia celów programu. Tak zaprojektowane podejście umożliwia wieloaspektową ocenę funkcjonowania FENG oraz zwiększa wiarygodność formułowanych wniosków i rekomendacji.

Struktura analizy odzwierciedla tematyczny podział interwencji programu na **cztery główne obszary: innowacyjność (B+R+I), ekosystem przedsiębiorczości, transformację cyfrową oraz transformację zieloną**. W ramach obszaru innowacyjności wyodrębniono działania wspierające działalność badawczo-rozwojową w przedsiębiorstwach, instrumenty dedykowane sektorowi nauki, wsparcie dla instytucji otoczenia biznesu oraz rozwój narzędzi polityki innowacyjnej. Obszar ekosystemu przedsiębiorczości obejmuje instrumenty służące umiędzynarodowieniu MŚP, wsparciu startupów oraz poprawie dostępu do finansowania zewnętrznego, w tym instrumentów zwrotnych i gwarancyjnych. Transformacja cyfrowa koncentruje się na wdrażaniu technologii cyfrowych i podnoszeniu dojrzałości technologicznej przedsiębiorstw, natomiast transformacja zielona obejmuje

działania sprzyjające efektywności energetycznej, redukcji emisji oraz rozwojowi technologii niskoemisyjnych. Powiązanie tych obszarów, podobszarów z poszczególnymi działaniami FENG, przedstawiono na kolejnym rysunku.

Rysunek 1 Podsumowanie struktury analizowanych obszarów i podobszarów w badaniu

Obszary	Podobszary	Działania FENG*
Innowacyjność (B+R+I)	B+R+I w sektorze przedsiębiorstw	1.01; 2.09; 2.10; 2.11; 5.01
	B+R+I w sektorze nauki	2.01; 2.02; 2.03; 2.04; 2.05; 2.06; 2.07
	Otoczenie i usługi dla MŚP	2.12; 2.17; 2.18; 2.19; 2.20
	Rozwój instrumentów polityki innowacyjności	2.13; 2.14; 2.15; 2.16
Ekosystem przedsiębiorczości	Umiędzynarodowienie MŚP	2.24; 2.25; 2.26
	Wsparcie firm na wczesnych etapach rozwoju	2.27; 2.28; 2.29; 2.30
	Dostęp MŚP do finansowania zewnętrznego	2.31; 2.32
Transformacja cyfrowa		2.21; 2.22; 2.23
Transformacja zielona		3.01; 3.02; 3.03

* Kolorem wyróżniono działania z niekonkurencyjnym wyborem projektów

Przyjęcie ww. rozdzielnych, **homogenicznych obszarów analizy** pozwala na pogłębioną ocenę postępu finansowego i rzeczowego, identyfikację komplementarności oraz potencjalnych luk w systemie wsparcia, a także na weryfikację, w jakim stopniu poszczególne instrumenty wzmacniają kluczowe komponenty krajowego systemu innowacji. Jednocześnie takie podejście umożliwia ocenę spójności wewnętrznej programu oraz jego relacji z innymi krajowymi i unijnymi interwencjami realizowanymi w tym samym obszarze tematycznym.

W kolejnych rozdziałach przedstawiono szczegółowe wyniki analiz dla przedstawionych wyżej obszarów i podobszarów wsparcia.

2. Realizacja interwencji w kluczowych obszarach wsparcia FENG

2.1. Transformacja zielona

Główne parametry i założenia interwencji

Cele i uzasadnienie interwencji

Zaplanowanie instrumentów ukierunkowanych bezpośrednio na GOZ oraz zieloną transformację (niewspieranych w poprzedniku FENG, tj. w POIR) wynikało z potrzeby realizacji polityki UE na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu. Jednocześnie dostrzeżono problem niskiej świadomości społeczeństwa polskiego (w tym przedsiębiorstw) w obszarze możliwych do uzyskania korzyści płynących z zielonej transformacji. Zidentyfikowano bariery w zakresie rozwoju i wdrażania rozwiązań GOZ takie jak:

- niska świadomość uczestników rynku (konsumentów oraz producentów),
- niedostatek wiedzy / kompetencji,
- niewystarczające zasoby (w tym finansowe)¹.

Zaplanowano, że wsparcie w FENG w obszarze transformacji zielonej powinno być skoncentrowane na:

- zmniejszaniu zużycia energii/ograniczenia emisji CO₂ (efektywność energetyczna),
- gospodarce o obiegu zamkniętym,
- zmniejszaniu eksploatacji zasobów.

Zrealizowana interwencja powinna pozwolić uzyskać następujących wskaźników:

- indeks ekoinnowacyjności Polski – przejście z grupy „Countries catching up with Eco-I” (wartość w 2021 r.) do grupy „Average Eco-I performers” (do końca 2030 r.),
- wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów – wzrost z 9,9% (w 2020 r.) do 19,8% (w 2030 r.),
- wzrost świadomości/ podniesienie kompetencji w zakresie środowiskowym, liczony liczbą wspartych przedsiębiorstw – 4,7 tys. przedsiębiorstw w 2030 r.

Parametry finansowe interwencji

Interwencja w obszarze finansowana jest w formach wykorzystujących finansowanie zwrotne, tj.:

- instrument gwarancyjny uzupełniony o finansowanie części kosztów w formie dotacji,
- kredyt ekologiczny wykorzystujący finansowanie zwrotne - dłużne w postaci kredytu bankowego oraz dotację ze środków EFRR.

¹ Program „Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki”, s. 13.

Alokacja na transformację zieloną w FENG wyniosła blisko 3,4 mld zł, a więc 10% całego programu. Przeszło ¾ alokacji służy wsparciu przedsięwzięć w Działaniu 3.01 Kredyt Ekologiczny, zaś reszta – Działania 3.02 Zielony Fundusz Gwarancyjny. Pierwotnie w FENG znaczna alokacja (166,7 mln euro) została przeznaczona także na wdrażanie Działania 3.03 IPCEI wodorowy, jednak finalnie działanie to zostało anulowane.

Tabela 1. Alokacja w działaniach wspieranych w podobszarze

Działanie	IP	Alokacja FENG w mln PLN	Udział w alokacji podobszaru	Udział w alokacji FENG
3.01 Kredyt Ekologiczny	BGK	2626	77,4%	7,8%
3.02 Zielony Fundusz Gwarancyjny	IZ FENG	767	22,6%	2,3%
3.03 IPCEI wodorowy	NCBiR	0	0,0%	0,0%
Ogółem		3393	100,0%	10,0%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CST. Stan: 31.12.2025 r.

Charakterystyka wdrażanych instrumentów

Działanie **3.01 Kredyt Ekologiczny** to nowy instrument wsparcia, nie oferowany we wcześniejszych okresach finansowania. Udzielane ze środków publicznych wsparcie bezzwrotne (nabory wniosków dla przedsiębiorców realizuje Bank Gospodarstwa Krajowego) jest powiązane z kredytem inwestycyjnym udzielanym przez banki komercyjne, współpracujące z BGK. Dotacja (określana terminem premii ekologicznej) jest wypłacana po spełnieniu odpowiednich warunków i prowadzi do częściowej spłaty kapitału zaciągniętego kredytu.

Celem działania jest transformacja przedsiębiorstw zwiększająca ich efektywność energetyczną. Wsparcie przeznaczone jest na inwestycje na rzecz szerokorozumianej efektywności energetycznej, związane z energooszczędnością, w tym termomodernizacją budynków, a także zmianą źródeł wykorzystywanej energii na bardziej ekologiczne oraz wymianą urządzeń, instalacji lub linii technologicznych na bardziej efektywne energetycznie. Zasadność realizacji projektu musi wynikać ze zrealizowanego audytu energetycznego potwierdzającego możliwość osiągnięcia przynajmniej 30% prognozy oszczędności zużycia energii pierwotnej.

Beneficjentami mogą być firmy sektora MŚP oraz przedsiębiorstwa zaliczane do kategorii small mid-caps oraz mid-caps.

Działanie **3.02 Zielony Fundusz Gwarancyjny** (podobnie jak Działanie 3.01) jest wdrażane przez BGK, kierowane do MŚP, small mid-caps oraz mid-caps i wspiera ten sam zakres inwestycji. Instrument ma za zadanie zwiększyć skalę transformacji energetycznej przedsiębiorstw poprzez zapewnienia źródeł finansowania dłużnego dla tego procesu. Ze środków tego działania przedsiębiorstwa mogą bezpłatnie uzyskać gwarancję (o rynkowej nazwie Gwarancja Ekomax) dla spłaty kredytu udzielanego przez banki komercyjne współpracujące z BGK. O takie wsparcie firmy nie aplikują do BGK, gdyż wszystkie

formalności związane z udzieleniem gwarancji i kredytu realizowane są w banku kredytującym.

Ponadto, podmioty MŚP, które skorzystały z Gwarancji Ekomax, po zakończeniu projektu inwestycyjnego są uprawnione do skorzystania z tzw. dopłaty do kapitału kredytu – do 20% wypłaconej kwoty kapitału kredytu (procedura aplikowania i uzyskania dopłaty jest przez firmy realizowana w banku kredytującym).

Anulowane Działanie **3.03 IPCEI wodorowy** obejmowało finansowanie projektów polskich przedsiębiorstw uczestniczących w realizacji Ważnych Projektów Stanowiących Przedmiot Wspólnego Europejskiego Zainteresowania (tzw. projektów IPCEI – important projects of common European interest, zgodnie z art. 107 ust. 3 lit. b Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej), dotyczących wykorzystania w transporcie, energetyce i przemyśle energii odnawialnej wodoru – obszar tematyczny „IPCEI Hy2Tech – łańcuch wartości technologii wodorowych”.

Wprowadzone zmiany

Zasady udzielania wsparcie w obszarze transformacji zielonej podlegały tylko ograniczonym zmianom w okresie wdrażania poszczególnych działań.

Alokacja w Działaniu 3.01 wzrosła z 663,6 mln euro do 823,6 mln euro, co było związane z wysokim zainteresowaniem tym instrumentem ze strony przedsiębiorców. Zasady oceny projektów uległy niewielkim zmianom – m.in. w zakresie kryteriów przypisanych do weryfikacji przez eksperta branżowego i audytora energetycznego. Początkowo nie ustalono minimalnej wartości wydatków kwalifikowalnych projektu ogółem – taki próg (2 mln zł) wprowadzono od 3 naboru i było to podyktowane efektywnością systemu wdrażania.

W Działaniu 3.02 alokacja wzrosła nieznacznie – ze 173,4 mln euro do 180 mln euro.

W Działaniu 3.03 zrealizowano tylko jeden nabór (podpisano jedną umowę dofinansowania projektu, która następnie została anulowana), a następnie zrezygnowano z wdrażania tego instrumentu. Wsparcie o częściowo zbliżonym charakterze zostało uruchomione w Priorytecie 5 Wsparcie projektów realizujących cele inicjatywy STEP.

Aktualny i prognozowany stopień realizacji celów interwencji

Postęp w kontraktacji i wydatkowaniu alokacji

Wysoki poziom wykorzystania alokacji dotyczy Działania 3.01. Podpisane umowy powinny umożliwić wykorzystanie 42% alokacji, zaś biorąc pod uwagę projekty wybrane do dofinansowania, ten wskaźnik może osiągnąć poziom 77%. Dodatkowo uwzględniając dużą liczbę wniosków złożonych w naborze czwartym (zakończonym w styczniu 2026 r.), prawdopodobne jest, że poziom wykorzystania alokacji może zbliżyć się do 100%.

Jedynym beneficjentem w Działaniu 3.02 jest BGK, zaś wskaźnik wykorzystania alokacji (w oparciu o zawarte umowy o dofinansowanie) dotyczy jego projektu dotyczącego utworzenia

Zielonego Funduszu Gwarancyjnego. Biorąc pod uwagę relatywnie niską liczbę ostatecznych odbiorców wsparcia (przedsiębiorstw korzystających z Gwarancji Ekomax) poziom wydatkowania środków w tym działaniu należy uznać za niski.

Wobec rezygnacji z Działania 3.03, nie będzie ono przedmiotem oceny pod kątem zaawansowania kontraktacji i wydatkowania środków.

Tabela 2. Stan zaawansowania kontraktacji i wydatkowania środków

FENG	Wnioski wybrane do dofinansowania			Umowy o dofinansowanie			Wnioski o płatność przekazane do certyfikacji		
	N	Dof. z EFRR (w mln. PLN)	% alokacji	N	Dof. z EFRR (w mln. PLN)	% alokacji	N	Dof. z EFRR (w mln. PLN)	% alokacji
FENG 3.01	754	2012,4	77%	334	1104,3	42%	238	186,8	7%
FENG 3.02	1	771,0	101%	1	771,0	101%	10	12,0	2%
FENG 3.03	1	105,0	0%	0	0,0	0%	2	0,0	0%
Ogółem	756	2888,4	85%	335	1875,3	55%	250	198,8	6%

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CST. Stan: 31.12.2025 r.

Postęp rzeczowy i wskaźniki realizacji projektów

Wysoki postęp rzeczowy dotyczy Działania 3.01, w którym zrealizowano 4 nabory z niekonkurencyjnym trybem wyborem projektów. Do końca 2025 r. wybrano do dofinansowania 754 projekty, spośród których w przypadku 334 projektów zostały zawarte umowy o dofinansowanie. Liczba gwarancji udzielonych ostatecznym odbiorcom w Działaniu 3.02 do końca 2025 roku wyniosła (według wstępnego szacunku) 40 sztuk.

Wsparcie we wdrażanych działaniach (3.01 i 3.02) dotyczy celu szczegółowego CS 2.1, dla którego w FENG zostało wskazanych 9 wskaźników. Projekty wybrane do dofinansowania do końca 2025 r. zakładają osiągnięcie wskaźników na poziomie umożliwiającym pełną realizację wartości założonych w FENG. Jednocześnie wartości osiągnięte w tych projektach nadal są bardzo niskie i w przypadku większości wskaźników nie przekraczają 10% wartości docelowej.

Tabela 3. Wskaźniki obowiązkowe dla CS 2.1 FENG

Nr identyfikacyjny wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Cel końcowy FENG (2029)	Zakładane wskaźniki w projektach wybranych do dofinansowania		Poziom realizacji*
				Wartość docelowa	Wartość osiągnięta	
PLRO006	Liczba przedsiębiorstw otrzymujących	przedsiębiorstwa	1 498	1 624	120	108%

Nr identyfikacyjny wskaźnika	Nazwa wskaźnika	Jednostka miary	Cel końcowy FENG (2029)	Zakładane wskaźniki w projektach wybranych do dofinansowania		Poziom realizacji*
				Wartość docelowa	Wartość osiągnięta	
	wsparcie w zakresie transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju					
PLRO023	Liczba zmodernizowanych energetycznie budynków	szt.	1 134	1 233	88	109%
RCO001	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem (w tym: mikro, małe, średnie, duże)	przedsiębiorstwa	1 498	1 624	121	108%
RCO002	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem w formie dotacji	przedsiębiorstwa	618	744	88	120%
RCO003	Przedsiębiorstwa objęte wsparciem z instrumentów finansowych	przedsiębiorstwa	880	880	33	100%
PLRR051	Liczba przedsięwzięć proekologicznych	szt.	1535	1 574	3 177 042	103%
RCR001	Miejsca pracy utworzone we wspieranych jednostkach	EPC	722	722	52	100%
RCR002	Inwestycje prywatne uzupełniające wsparcie publiczne (w tym: dotacje, instrumenty finansowe)	PLN	940 115 281	3 683 328 658	217 331 670	392%
RCR026	Roczne zużycie energii pierwotnej (w tym: w lokalach mieszkalnych, budynkach publicznych, przedsiębiorstwach, innych)	MWh/rok	982 093	981 432	940	100%

* Wartość docelowa zakładanych wskaźników w projektach wybranych do dofinansowania w relacji do celu końcowego FENG (2029).

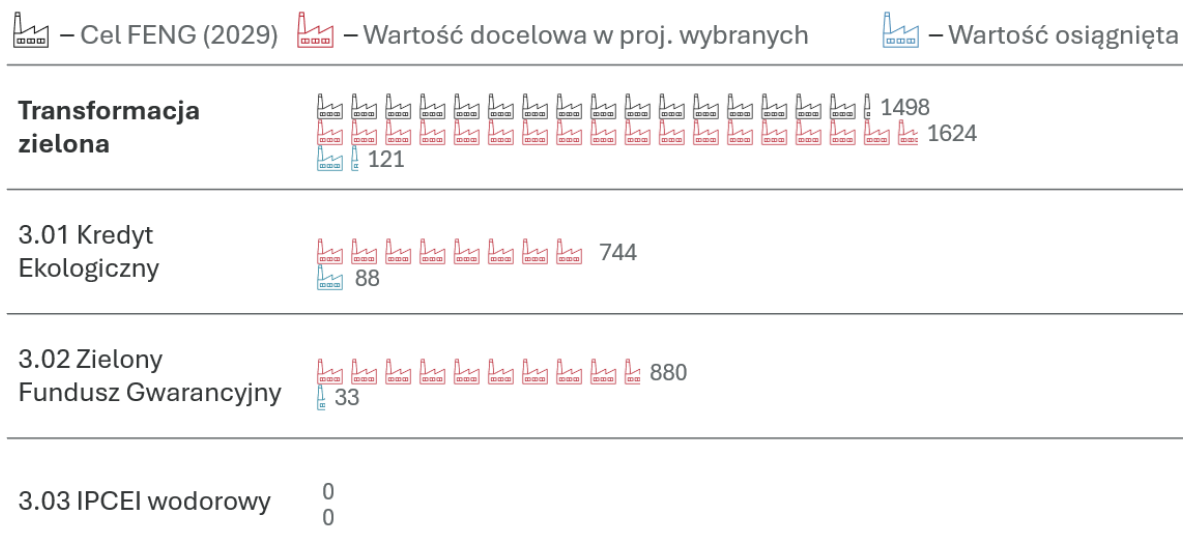
Źródło: opracowanie własne na podstawie Programu FENG i danych CST. Stan: 31.12.2025 r.

Realizacja wskaźników jest możliwa zarówno dzięki wdrażaniu Działania 3.01, jak i Działania 3.02. Na przykładzie wskaźnika produktu „Przedsiębiorstwa objęte wsparciem”

(RCO001) widać, że wkład obydwu działań jest porównywalny – identyczne wartości założone i osiągnięte dotyczą także wskaźnika „Liczba przedsiębiorstw otrzymujących wsparcie w zakresie transformacji w kierunku zrównoważonego rozwoju” (PLRO006).

Wykres 1 Stan zaawansowania realizacji wskaźnika RCO01, na podstawie projektów wybranych do dofinansowania, do końca 2025 r.

Przedsiębiorstwa objęte wsparciem [RCO01]

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CST. Stan: 31.12.2025 r.

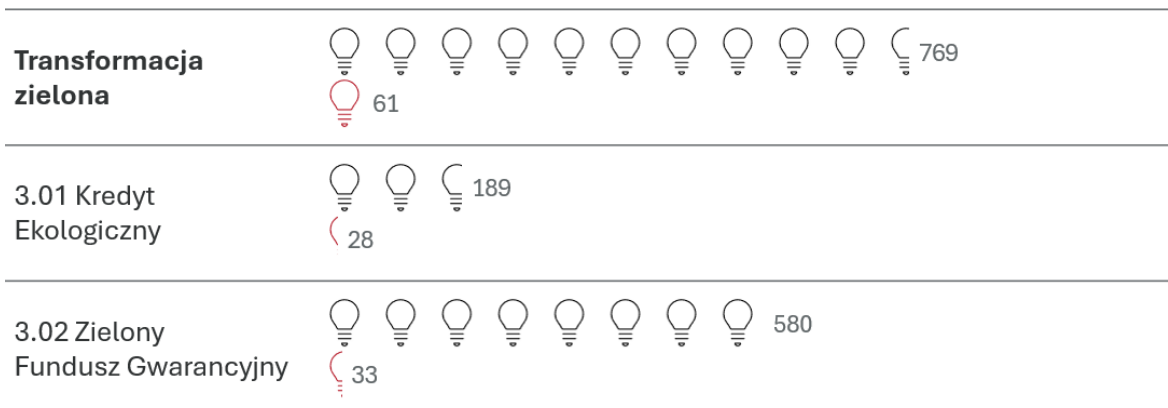
W przypadku wskaźnika rezultatu „Małe i średnie przedsiębiorstwa (MŚP) wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe” (RCR003) nie ma określonego w FENG celu końcowego, natomiast jest to wskaźnik obowiązkowy w obszarze Transformacji zielonej. Osiągnięta dotąd wartość (61 przedsiębiorstw) stanowi zaledwie 8% wartość docelowej w wybranych do wsparcia projektach. Choć jest to wskaźnik niski, to wynika z małej liczby projektów zakończonych. Badanie nie wykazało ryzyka nieosiągnięcia tego wskaźnika.

Wykres 2 Stan zaawansowania realizacji wskaźnika RCR03, na podstawie projektów wybranych do dofinansowania, do końca 2025 r.

MŚP wprowadzające innowacje produktowe lub procesowe [RCR003]

💡 – Wartość docelowa w proj. wybranych

💡 – Wartość osiągnięta

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych CST. Stan: 31.12.2025 r.

Możliwość osiągnięcia założonych wartości wskaźników w obszarze Transformacji zielonej jest w dużej mierze uzależniona od zgodnego z umową zakończenia umów z beneficjentami i ostatecznymi odbiorcami. Z opinii ankietowanych beneficjentów Działania 3.01 wynika, że w około co trzecim projekcie możliwe są opóźnienia ich realizacji, jednak w zdecydowanej większości nie powinny one stanowić ryzyka dla realizacji zakładanych w projekcie rezultatów.

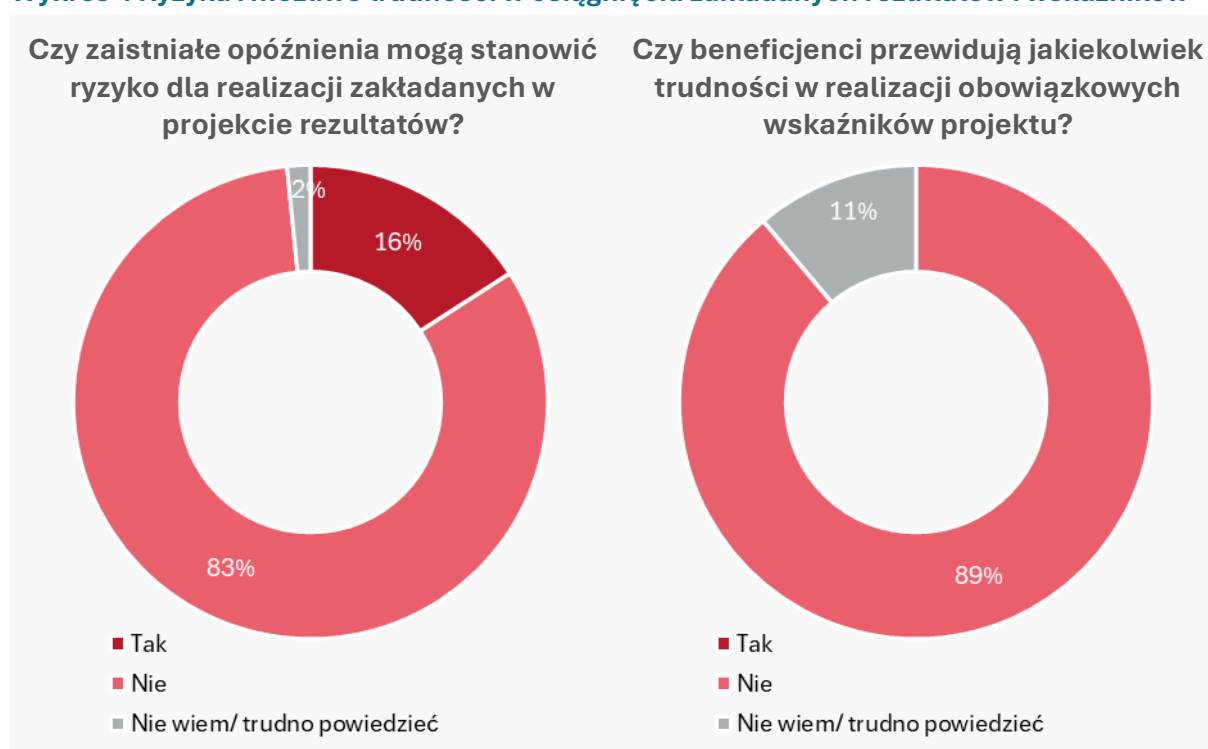
Wykres 3 Terminowość realizacji dofinansowanych projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

Beneficjenci (niezależnie od zgodności realizacji ich projektu z harmonogramem) nie przewidują wystąpienia trudności w realizacji obowiązkowych wskaźników projektu. Jest to dobry prognostyk na przyszłość, choć do deklaracji beneficjentów należy podchodzić ze znaczną dozą ostrożności, gdyż wiele projektów znajduje się na wczesnym etapie realizacji. Relatywnie nieskomplikowany zakres wspartych projektów (w znacznej mierze obejmujących termomodernizację obiektów produkcyjnych, instalację źródeł energii, zakup maszyn) wiąże się z minimalizacją ryzyka nieosiągnięcia założonych rezultatów. Jak potwierdzają zrealizowane wywiady bezpośrednie z beneficjentami, tego typu inwestycje są bardzo korzystne dla przedsiębiorstw, a mroźna zima 2025/2026 dodatkowo stanowiła zachętę dla działań zwiększających efektywność energetyczną.

Wykres 4 Ryzyka i możliwe trudności w osiągnięciu zakładanych rezultatów i wskaźników

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=63 (lewy panel) / n=197 (prawy panel).

Kredyt ekologiczny był nowym instrumentem wsparcia przedsiębiorstw, z którym musiały się oswoić zarówno firmy oraz BGK, jak i banki kredytujące. Dlatego w każdym kolejnym naborze jest widoczne coraz większe zainteresowanie wnioskodawców, mające odzwierciedlenie w coraz większej liczbie składanych projektów.

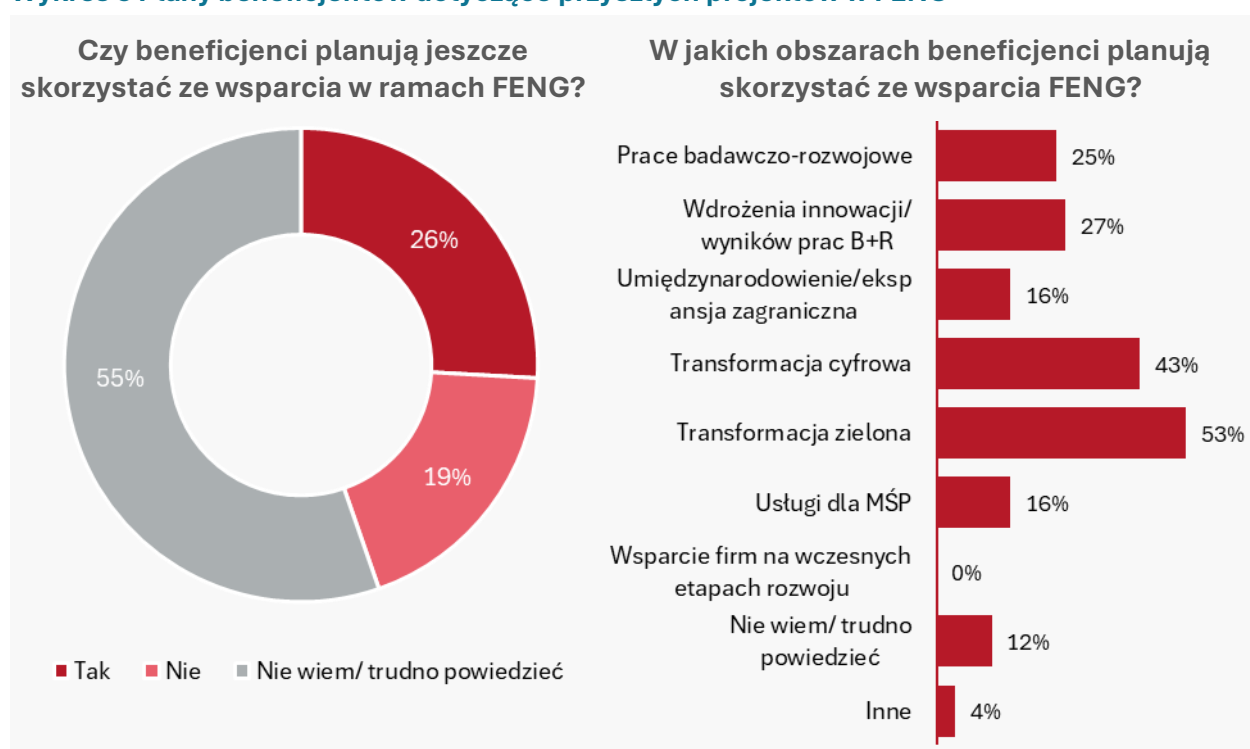
Około co czwarty beneficjent Działania 3.01 (26%) planuje jeszcze skorzystać z kolejnego wsparcia w ramach FENG (w obecnej perspektywie finansowej – 2021-2027). Z kolei aż 55% ankietowanych w tej kwestii nie miała jasno sprecyzowanego zdania. Firmy deklarujące dalsze aplikowanie do FENG są zainteresowane pozyskaniem wsparcia przede wszystkim dla transformacji zielonej (GOZ, efektywność energetyczna, OZE, ochrona środowiska) – na ten cel wskazało 51% tych podmiotów (czyli 14% ogółu ankietowanych). Inne, najczęściej

wskazane cele inwestycji to:

- transformacja cyfrowa (cyfryzacja, automatyzacja, AI) – 43% udzielających odpowiedzi na pytanie o kierunki inwestycji,
- wdrożenia innowacji/wyników prac badawczo-rozwojowych – 27%,
- prace badawczo-rozwojowe (badania przemysłowe, prace rozwojowe, prace przedwdrożeniowe) – 25%.

Zainteresowanie kolejnymi przedsięwzięciami w obszarze Transformacji zielonej wynika ze znacznej świadomości firm odnośnie wpływu takich przedsięwzięć na ograniczanie kosztów związanych z ogrzewaniem, chłodzeniem i realizacją procesów wytwórczych, a tym samym na wzrost rentowności prowadzonej działalności gospodarczej.

Wykres 5 Plany beneficjentów dotyczące przyszłych projektów w FENG

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197 (lewy panel) / n=51 (prawy panel).

Dotychczasowe wyzwania i bariery w realizacji projektów

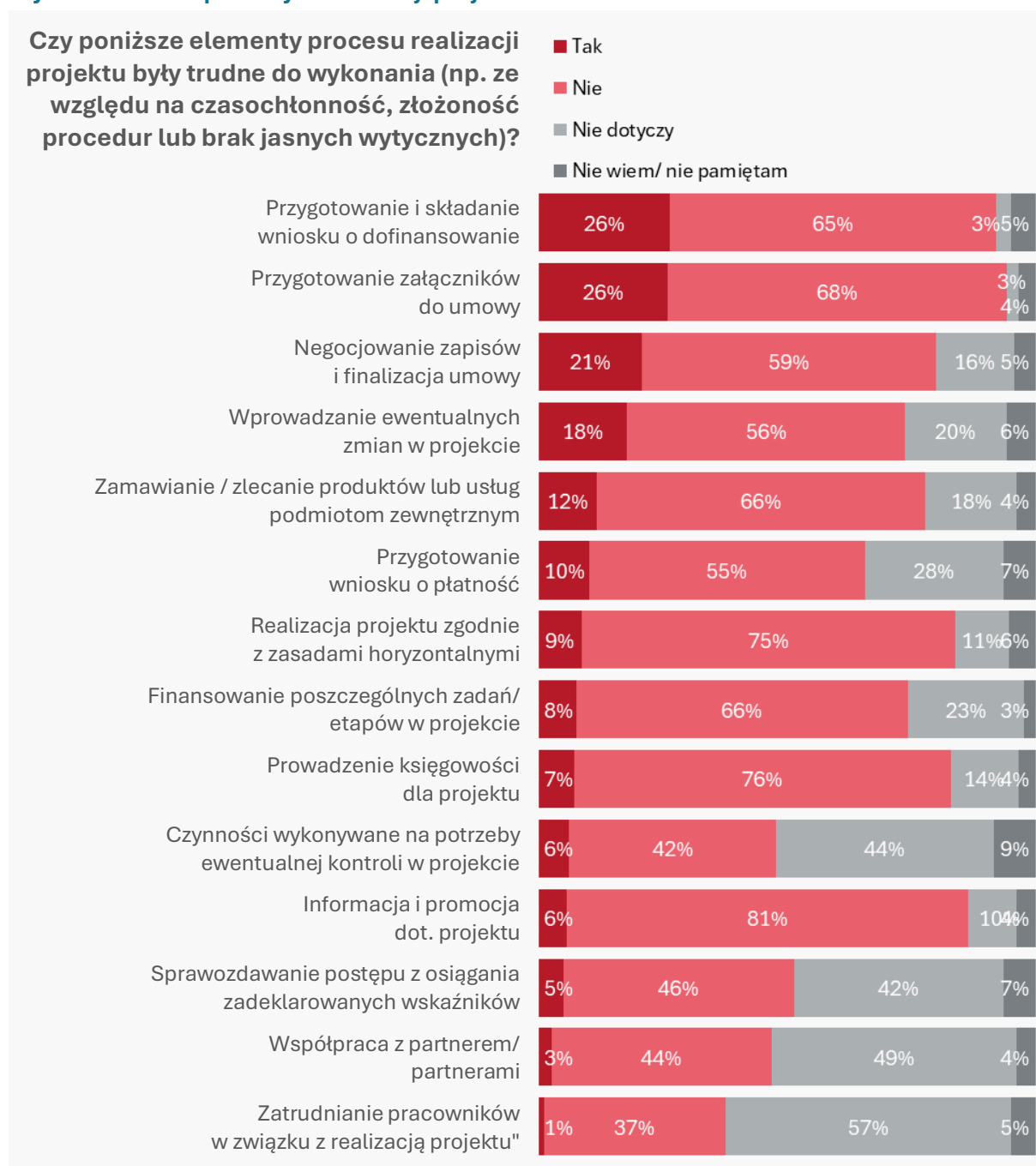
Beneficjenci realizujący projekty wskazują, że istotną barierą/trudnością jest w podobnym stopniu sam proces aplikowania (uznawany za skomplikowany i wymagający specjalistycznej wiedzy, niedostępnej w podmiocie ubiegającym się o wsparcie), co następnie zawarcie i realizowanie umowy o dofinansowanie przedsięwzięcia. Pięć najczęściej wskazywanych barier/trudności (na każdą z nich wskazało ponad 10% beneficjentów Działania 3.01) to:

- przygotowanie i składanie wniosku o dofinansowanie (*Przygotowaniem i składaniem wniosku zajmowała się firma zewnętrzna. Wniosek jest tak mocno obudowany odwołaniami do ustaw i rozporządzeń zarówno polskich jak i UE, że*

nie wystarczy merytoryczne opisanie zasadności realizacji przedsięwzięcia – beneficjent). Trudność budzi także interpretacja wytycznych dotyczących kwalifikowalności kosztów związanych z różnymi rodzajami pomocy publicznej. Nie były w pełni zrozumiałe pojęcia inwestycji referencyjnej i zielonych zamówień publicznych, akty prawne będących podstawą polityk horyzontalnych. W pojedynczych przypadkach problemem było zrozumienie zasad dotyczących opracowywania audytów energetycznych, a także koszt jego wykonania;

- przygotowanie załączników do umowy – proces uznawano za skomplikowany i czasochłonny, a jego trudność potęgowało odczucie braku kontaktu z BGK (*Zbyt dużo dokumentów, mnóstwo poprawek - brak jasnych instrukcji uzupełniania dokumentów – beneficjent*);
- negocjowanie zapisów i finalizacja umowy – przede wszystkim problemem była czasochłonność procedur (*Ponad 6 m-cy czekaliśmy na podpisanie umowy przez BGK, był utrudniony lub często niemożliwy kontakt z BGK. W konsekwencji, pomimo zrealizowania zadań przez nas w terminie mieliśmy na ostrzu noża zerwanie umowy z bankiem finansującym – beneficjent*).
- wprowadzanie ewentualnych zmian w projekcie – podobnie jak w przypadku punktu powyżej, problemem jest czasochłonność i niepartnerskie traktowanie firm (*Złożyliśmy wniosek o podniesienie wartości wydatków kwalifikowanych, na pierwszą odpowiedź – z prośbą o dodatkową argumentację – czekaliśmy kilka miesięcy, a dano nam termin na odpowiedź 7-dniowy, to nie był problem, ale terminy odpowiedzi powinny być jednakowe dla obu stron. Po kolejnych 4 miesiącach nadal brak decyzji, chociażśmy już wniosek o płatność końcową – beneficjent*,
- zamawianie / zlecenie produktów lub usług podmiotom zewnętrznym (*Procedura zamówień poprzez bazę konkurencyjności. W zasadzie uniemożliwia negocjowanie warunków oferty, co powoduje że należy przewidzieć wcześniej wszystkie elementy i bardzo dokładnie je opisać. Kontrahenci spoza Polski nie zawsze rozumieją, że zawarte w zapytaniu warunki nie są negocjowalne. W związku z tym musieliśmy anulować pierwszy przetarg, ponieważ zwycięzca nie chciał podpisać umowy zgodnej z własną ofertą i warunkami zapytania. Spowodowało to opóźnienia w projekcie – beneficjent*).

Wykres 6 Trudne procesy w realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

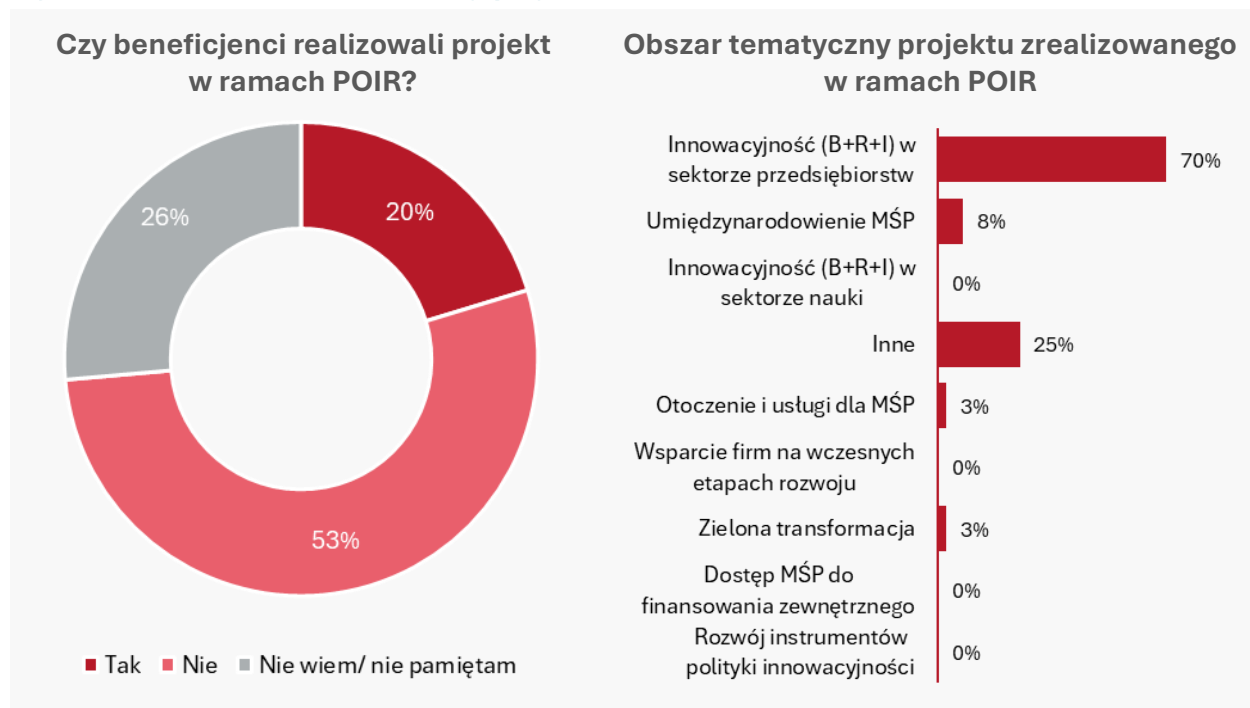
Dla przejrzystości, wartości poniżej 3 punktów procentowych nie zostały opisane na wykresie.

Powyższe wskazania pokazują na czynniki stanowiące największą trudność w aplikowaniu i realizacji projektów. Jednocześnie warto zauważyć, że wszystkie te kwestie były wymieniane przez wyraźną mniejszość beneficjentów, zatem nie miały masowego charakteru.

Analizując udzielone przez przedsiębiorców odpowiedzi warto wziąć uwagę, że w zdecydowanej większości nie realizowali oni projektów w poprzedniej perspektywie finansowej (2014-2020) w ramach Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój (POIR), a

takie doświadczenie ma za sobą tylko co piąty beneficjent.

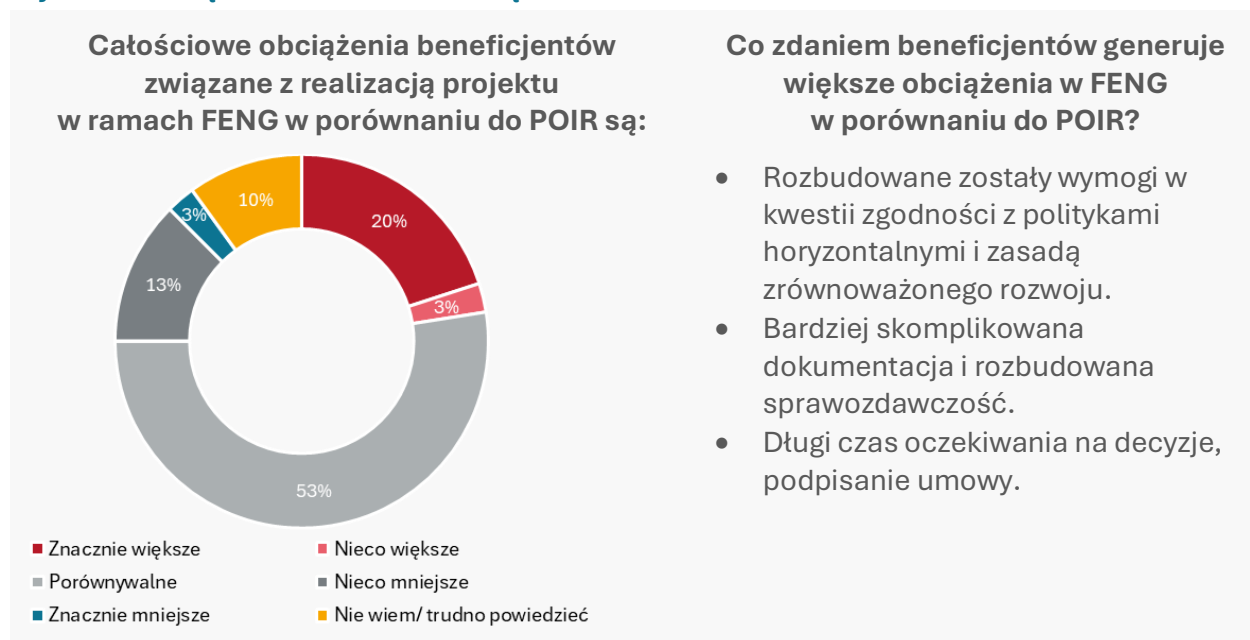
Wykres 7 Doświadczenia z realizacji projektów w ramach POIR

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197 (lewy panel) / n=51 (prawy panel).

Wśród relatywnie nielicznych ankieterowanych, mających doświadczenie w realizacji projektu w ramach POIR, połowa uznała obciążenia w tym programie za porównywalne z tymi doświadczanymi w FENG.

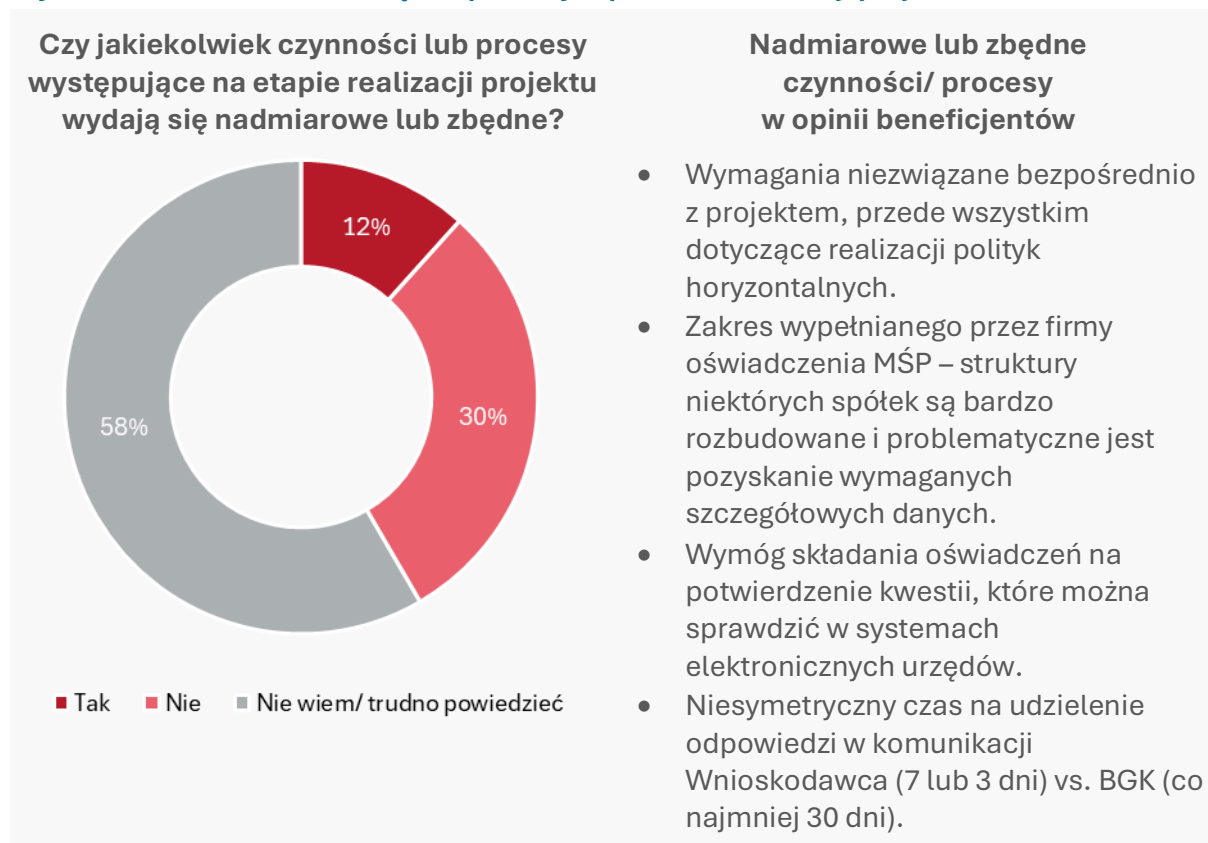
Wykres 8 Obciążenia w FENG vs. obciążenia w POIR

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=40.

Choć część beneficjentów wskazała na sprawiające trudność procesy, związane z realizacją projektu, to tylko nieliczni (12%) wymienili przykłady czynności lub procesów, występujących na etapie realizacji projektu, które wydają się nadmiarowe lub zbędne.

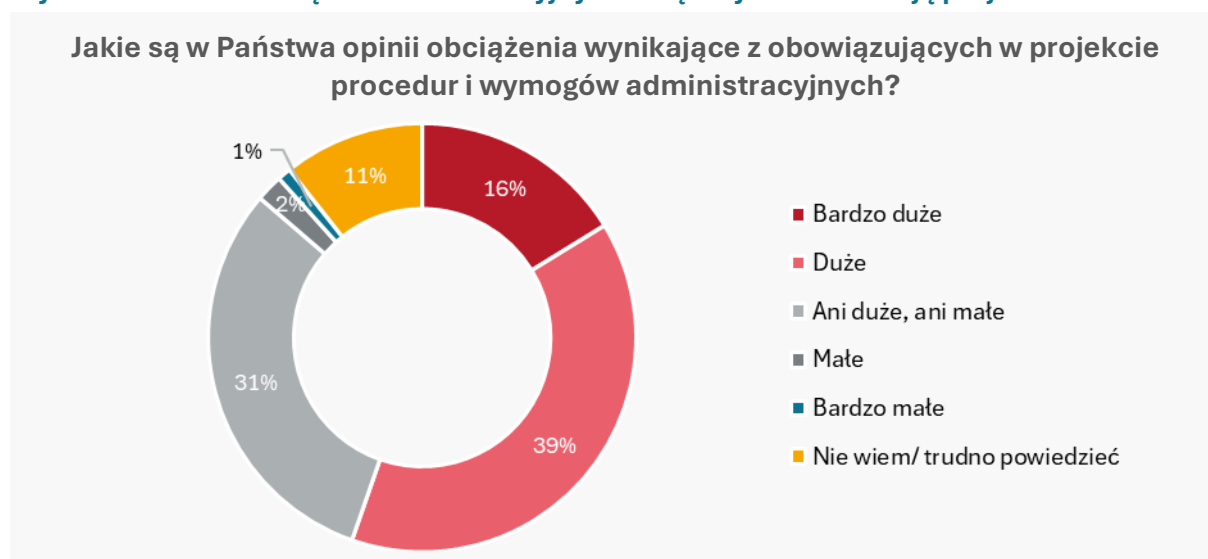
Wykres 9 Nadmiarowe lub zbędne procesy w procesie realizacji projektów

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=23.

Duża część zastrzeżeń zgłaszanych przez beneficjentów dotyczy postrzegania procesu aplikowania i realizowania projektu jako zanadto zbiurokratyzowanego, wymagającego od firm przedkładania (za)dużej ilości dokumentów, pism i załączników. Proces oceny i kontraktacji jest oceniany jako zbyt wydłużony. Generalnie, obciążenia wynikające z obowiązujących w projekcie procedur i wymogów administracyjnych, są przez 55% beneficjentów traktowane jako duże, zaś przez blisko co trzeciego ankietowanego – jako umiarkowane („ani duże, ani małe”). Zwraca uwagę relatywnie niewielki odsetek wskazań na odpowiedź „bardzo duże” – oznacza to, że choć z pomocą wyspecjalizowanych firm doradczych, to beneficjencie są w stanie sprostać stawianym im wymogom administracyjnym.

Wykres 10 Ocena obciążeń administracyjnych związanych z realizacją projektów w FENG

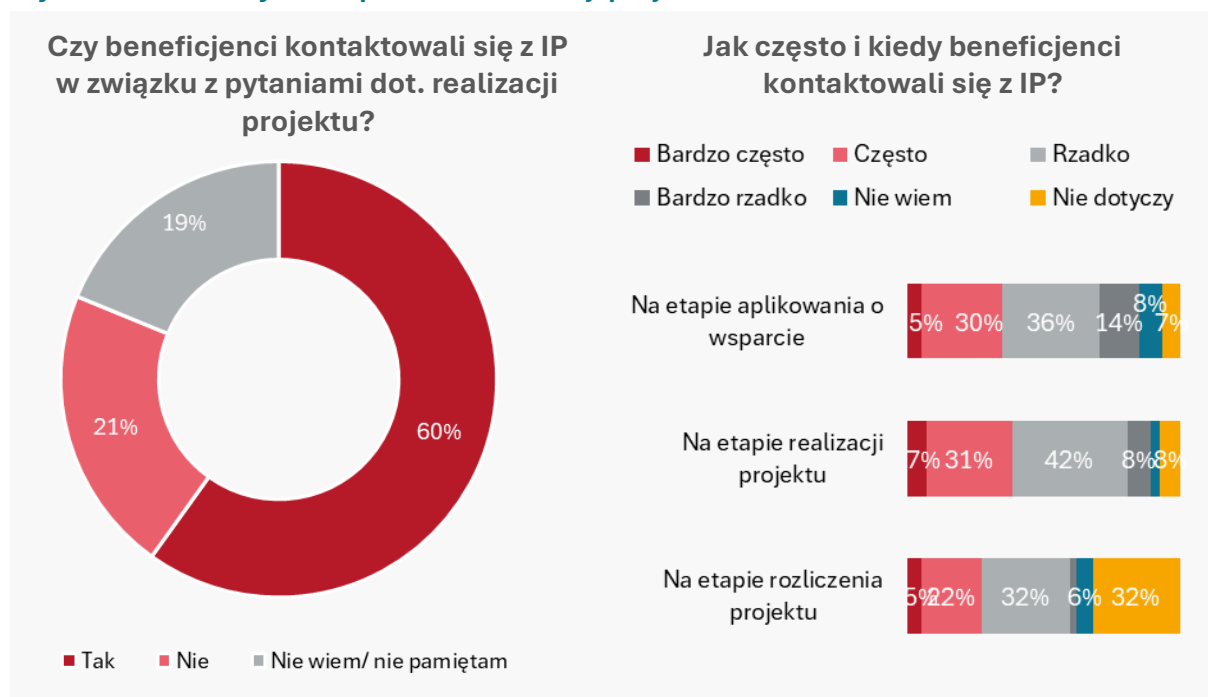

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

Wsparcie instytucji w realizacji projektów

Zdecydowana większość beneficjentów (60%) kontaktowała się z IP (BGK) w związku z pytaniami dotyczącymi przygotowania, realizacji i rozliczania projektu dofinansowanego w Działaniu 3.01. Znaczna część firm była wspierana przez wyspecjalizowane firmy doradcze, co może tłumaczyć fakt, że blisko co piąty ankietowany nie był w stanie udzielić jednoznacznej odpowiedzi na zadane pytanie.

Wykres 11 Kontakty z IP w procesie realizacji projektu

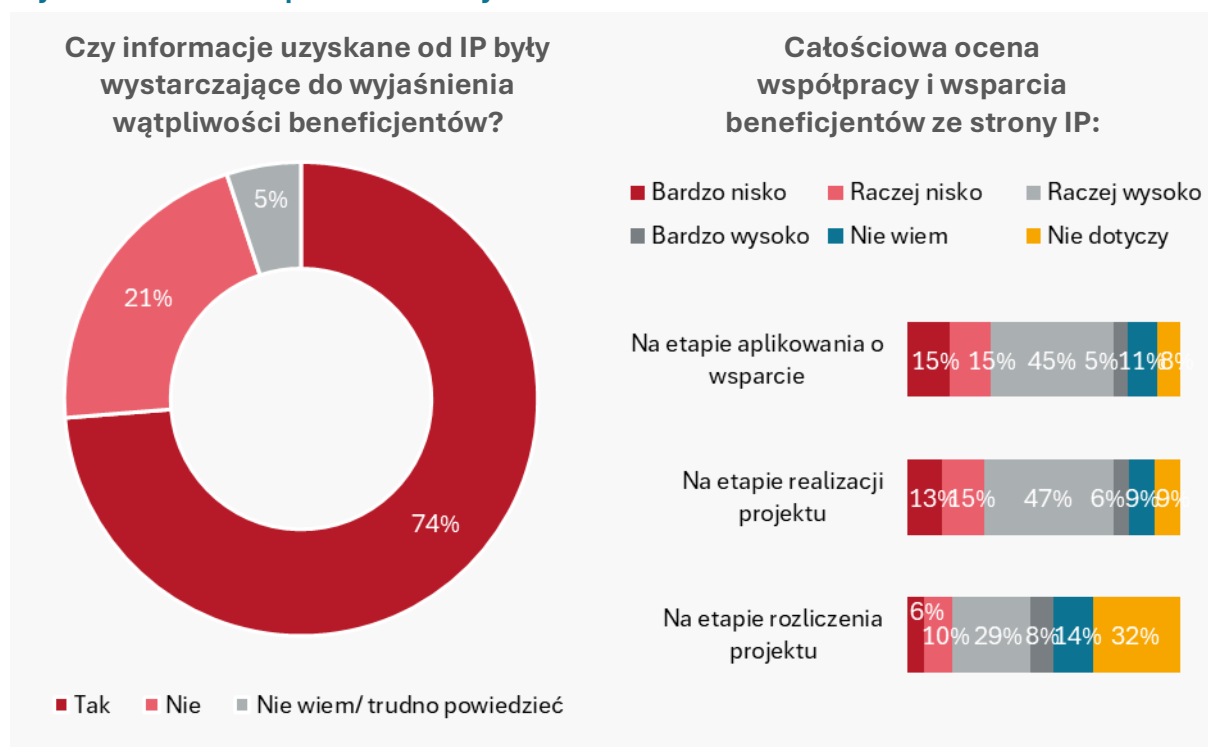

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197 (lewy panel) / n=118 (prawy panel).

Przytoczone dane potwierdzają wcześniej przytoczone opinie beneficjentów, wskazujące na wysokim poziomie skomplikowania procesu pozyskania i rozliczenia dotacji. Z tego względu niezwykle istotna jest jakość wsparcia udzielonego przez IP w zakresie rozwiewania pojawiających się wątpliwości.

Aż ¾ ankietowanych informacji uzyskane od IP uznało za wystarczające. Jest to dość dobry wynik, choć warto zwrócić uwagę, że odpowiedzi „zdecydowanie wystarczające” było tylko 16%, zaś „raczej wystarczające” – 58%. Z kolei wśród niskich ocen wsparcia (oceny „raczej niewystarczające” oraz „zdecydowanie niewystarczające”) przeważają te drugie (odsetek odpowiedzi odpowiednio: 9% i 12%). Całościowa ocena przez beneficjentów współpracy i wsparcia ze strony IP jest więc dość pozytywna (przewaga tych ocen nad ocenami negatywnymi), jednak widoczny jest znaczny odsetek beneficjentów w tej kwestii niezadowolonych, co powinno być dla BGK sygnałem motywującym do szukania sposobów poprawy jakości komunikacji z projektodawcami.

Wykres 12 Ocena wsparcia ze strony IP

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

Podsumowanie

Stopień realizacji celów interwencji w obszarze Transformacji zielonej jest wysoki, przede wszystkim dzięki efektywnemu wdrażaniu Działania 3.01. Zakres wsparcia jest bardzo atrakcyjny dla przedsiębiorstw, co sprawia, że chętnie aplikują o nie, mimo dostrzegania pewnych niedogodności związanych z przygotowaniem, realizowaniem i rozliczaniem projektów. Dla zdecydowanej większości są one akceptowalne i dzięki wsparciu z zewnątrz (firm konsultingowych) projekty są realizowane bez większych problemów. Tylko w nielicznych przypadkach istnieje ryzyko wystąpienia opóźnień w osiągnięciu założonych

rezultatów projektów. IP (BGK) może minimalizować to ryzyko skracając czas jaki upływa od momentu wplynięcia projektu do zawarcia umowy (ze szczególnym uwzględnieniem okresu przygotowania i zawarcia umowy o dofinansowanie).

Zaawansowanie wdrażania Działania 3.02 jest wyraźnie niższe niż Działania 3.01. Do pewnego stopnia jest ono „ofiara” sukcesu Kredytu ekologicznego (mierzonego dużą liczbą składanych wniosków w uruchomionych naborach). Wraz z wyczerpaniem alokacji na Działanie 3.01 należy spodziewać się wzrostu popytu na wsparcie z Działania 3.02, gdyż choć oferuje ono relatywnie niską dopłatą do kapitału kredytu, to proces ubiegania się o kredyt zabezpieczony Gwarancją Ekomax jest szybki (gwarancja Ekomax stanowi zabezpieczenia spłaty kredytu) i mało skomplikowany – firmy nie wnioskują do BGK, tylko do banku finansującego – z pominięciem czasochłonnego i zbiurokratyzowanego etapu oceny wniosku wg kryteriów FENG. Zatem przedsiębiorstwa swoje ekoinwestycje mogą realizować w sposób szybszy i znacznie sprawniejszy.

Ocena komplementarności wewnętrznej i zewnętrznej interwencji

Mapa instrumentów wsparcia dla obszaru

Wsparcie w obszarze transformacji zielonej oferowane jest w FENG w Działaniu 3.01 (dotacja - jako tzw. premia ekologiczna - wypłacana po spełnieniu odpowiednich warunków i prowadząca do częściowej spłaty kapitału zaciągniętego kredytu w banku komercyjnym) oraz w Działaniu 3.02 (bezpłatna gwarancja spłaty kredytu oraz możliwość otrzymania dotacji w formie dopłaty do kapitału kredytu). Dla Działania 3.02 konkurencję stanowi Działanie 3.01, w którym o dotację na częściową spłatę kredytu mogą się ubiegać nie tylko MŚP, ale i firmy większe: small mid-caps oraz mid-caps.

Wsparcie transformacji zielonej w FENG w naborach do końca 2025 r. dostępne było także w module Zazielenianie przedsiębiorstw w Działaniu 1.01 – w tym wypadku obligatoryjnym elementem projektu było prowadzenie prac B+R i/lub wdrożenie wyników prac B+R, a instrument ten był komplementarny wobec wsparcia w analizowanym obszarze. W konkursach od 2026 r. zrezygnowano z modułowości projektów, a w zakresie zielonej transformacji (oraz cyfryzacji) zaplanowano uruchomienie nowego instrumentu - Funduszu Transformacji Cyfrowej i Przyjaznej dla Środowiska, w ramach którego będą udzielane pożyczki.

Konkurencyjny charakter ma oferta instrumentów w ramach regionalnych programów UE oraz KPO. Pożyczki na wzrost efektywności energetycznej oraz rozwój OZE w przedsiębiorstwach (często z możliwością uzyskania dotacji w formie umorzenia części kapitału) przewidziano we wszystkich programach regionalnych. BGK zarządza wieloma funduszami powierniczymi, poprzez które są wdrażane instrumenty finansowe, a ich pełna oferta znajduje się na stronie banku. Sprzyja to komplementarności, jednak do pewnego stopnia powoduje konkurowanie z ofertą FENG. Co do zasady, zgodnie z Liniją demarkacyjną, projekty takie w programach regionalnych kierowane są głównie do firm mikro i małych, w praktyce jednak odbiorcami części pożyczek w programach regionalnych

mogą być także firmy większe, a w części subregionów ze środków FST oferowano wsparcie w formie dotacji.

Analogicznie, pożyczki z dotacją w formie umorzenia (na poprawę efektywności energetycznej wraz z instalacją OZE w dużych i średnich przedsiębiorstwach) udziela także Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej – ze środków FEnIKS oraz KPO. Biorąc pod uwagę grupę docelową (podmioty inne niż MŚP) oferta ta ma charakter w znacznej mierze komplementarny względem FENG.

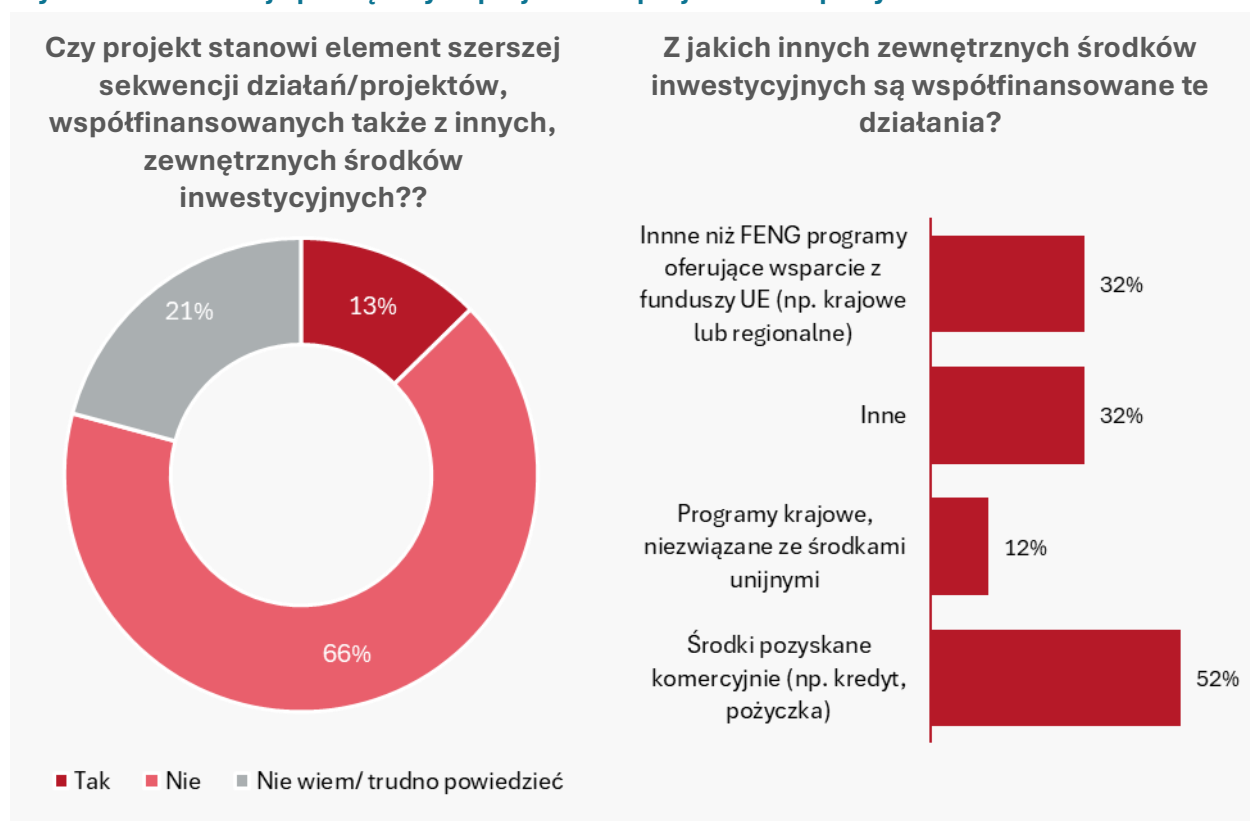
Ocena komplementarności wewnętrznej i zewnętrznej

Instrumenty FENG (Działanie 3.01 i Działanie 3.02) są w znacznym stopniu względem siebie komplementarne w obszarach: forma wsparcia (dotacja vs. dopłata do kapitału kredytu), budżet instrumentu (wyraźnie większy budżet Działania 3.01), wymogi dot. parametrów finansowych projektów (minimalny próg kosztów kwalifikowanych w Działaniu 3.01 i brak takiego ograniczenia w Działaniu 3.02). Znaczne nakładanie się wsparcia ma miejsce w przypadku obszarów: pokrywany zakres inwestycji, kategorie pomocy publicznej, zasięg terytorialny oraz grupy docelowe (wsparcie dla podmiotów mid-caps i small mid-caps jest w Działaniu 3.02 ograniczone, natomiast również w Działaniu 3.01 w liczbie beneficjentów dominują MŚP).

Instrumenty FENG stanowią konkurencję dla instrumentów (głównie pożyczek, w kilku wypadkach także dotacji – ze środków FST) oferowanych w programach regionalnych. Przedsiębiorstwa mogą uzyskać najwyższą dotację w Działaniu 3.01, co oznacza, że dopóki nie wyczerpie się alokacja w tym działaniu, popyt na Gwarancje Ekomax oraz pożyczki z programów regionalnych będzie ograniczony. Konkurencja ma miejsce w obszarach: nakładanie czasowe naborów, grupy docelowe i zakres inwestycji (w pożyczkach regionalnych w projektach dotyczących efektywności energetycznej pożyczkobiorcami zazwyczaj mogą być tylko firmy mikro i małe, ale to ograniczenie nie obowiązuje w przypadku projektów dotyczących OZE i GOZ), kategorie pomocy publicznej, zasięg terytorialny (pożyczki uruchomiono we wszystkich programach regionalnych), budżet instrumentu w porównaniu do powiązanych działań FENG. Komplementarność dotyczy obszarów: forma wsparcia, wymogi dot. parametrów finansowych projektów (w programach regionalnych obowiązują ograniczenia maksymalnej wartości kosztów kwalifikowanych – zazwyczaj do kilku milionów złotych, czasami także niskie progi minimalnej wartości tych kosztów).

Projekty realizowane przez beneficjentów Działania 3.01 w zdecydowanej większości nie były elementem szerszych przedsięwzięć, współfinansowanych z innych źródeł. Stanowiły część takich szerszych projektów tylko w 13% – najczęściej te szersze działania były finansowane środkami pozyskanymi komercyjnie.

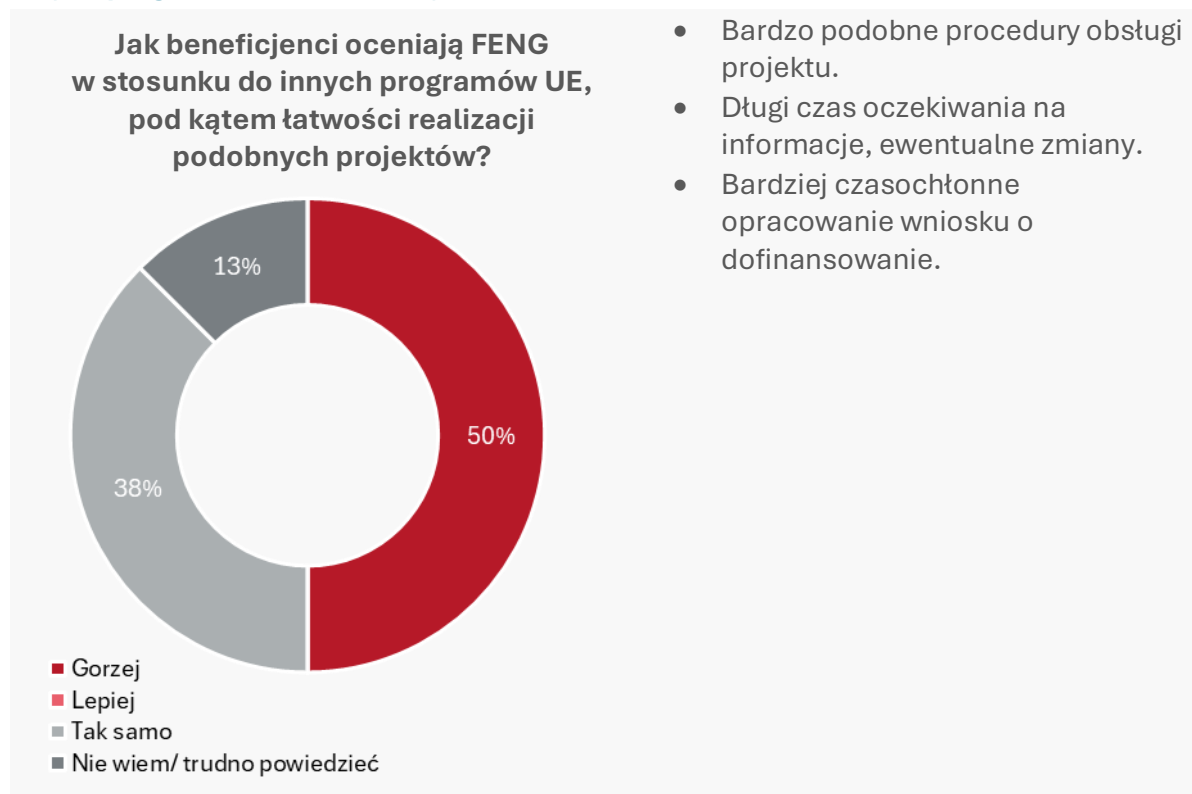
Wykres 13 Realizacja powiązanych projektów z projektem wspartym w FENG

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197 (lewy panel) / n=25 (prawy panel).

Tylko w pojedynczych przypadkach (8 badanych beneficjentów) projekt w Działaniu 3.01 był częścią szerszego przedsięwzięcia finansowanego z innego niż FENG programu unijnego. Na tym tle, pod kątem łatwości realizacji projektu, Kredyt ekologiczny oceniano albo gorzej, albo podobnie. Niska liczba badanych nie pozwala na prowadzenie w tym zakresie szerszych analiz porównawczych ani wyciągania daleko idących wniosków.

Wykres 14 Ocena FENG pod względem łatwości realizacji projektów w porównaniu z innymi programami finansowanymi ze środków UE

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=8.

Podsumowanie

Wsparcie FENG, głównie Kredyt ekologiczny, ma konkurencyjny charakter przede wszystkim wobec oferty instrumentów w ramach programów regionalnych, a do pewnego stopnia i względem pożyczek z FENIKS oraz KPO, a także gwarancji udzielanych w Działaniu 3.02.

Ocena realizacji interwencji w odniesieniu do teorii programu

Aktualizacja diagnozy i zmian kontekstowych dla obszaru

Bariery i wyzwania w zakresie rozwoju i wdrażania rozwiązań GOZ i transformacji zielonej, które uzasadniały uruchomienie interwencji, nadal w zdecydowanej większości pozostają aktualne.

Pozycja Polski w Indeksie Ekoinnowacji 2024² nadal jest niska (kwalifikowana do kategorii „Eco-Innovation Catching-Up”). Choć wartość tego indeksu w Polsce rośnie (z 50 punktów w 2014 r. do 69 w 2024 r.), to w porównaniu z innymi państwami UE postęp jest mniejszy. Do wskaźników, które najbardziej odbiegają od średniej unijnej, należą: wydatki rządowe na

² Komisja Europejska: Dyrekcja Generalna ds. Badań Naukowych i Innowacji oraz Cambridge Econometrics, Wskaźnik ekoinnowacji UE 2024, Urząd Publikacji Unii Europejskiej, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2777/4878812>.

badania i rozwój w dziedzinie ochrony środowiska i energetyki, liczba certyfikatów ISO 14001 oraz patenty związane z ekoinnowacjami.

Także wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów, który w okresie 2020-2023 miał wzrosnąć z 9,9% do 19,8% nadal jest niski i w 2024 r. wyniósł 7,7%³.

Choć osiągnięcie wskaźników zapisanych w FENG (powiązanych z realizacją polityki UE na rzecz Europejskiego Zielonego Ładu) jest zagrożone, to nie zmienia to pozytywnej oceny podjętych działań w zakresie zmniejszania zużycia energii/ograniczenia emisji CO₂ (poprawy efektywności energetycznej) i rozwoju GOZ.

Kontynuacja interwencji jest uzasadniona. Potwierdzają to sformułowane w 2025 r. wnioski i zalecenia dla przyszłej polityki spójności, oparte o efekty wdrażania Polityki Spójności 2014-2020⁴. Autorzy zwrócili uwagę, że intensyfikacji wymagają także działania z zakresu głębokiej modernizacji energetycznej budynków (oraz szerzej: transformacji energetycznej), a unikać należy rozdrobnienia instrumentów finansowych, zwłaszcza w połączeniu z brakiem zintegrowanego systemu informacji o możliwościach wsparcia. Kontynuacji wymaga wsparcie inwestycji przedsiębiorstw (wraz ze wsparciem doradczym), np. w zakresie wdrożenia systemów monitorowania zużycia energii, systemów zarządzania energią oraz raportowania ESG. W obszarze GOZ ambitne cele polityki UE powodują konieczność nie tylko zwiększenia zaangażowania środków na działania dotyczące tradycyjnie rozumianej gospodarki odpadami, ale również na optymalizację procesów produkcji oraz efektywnego gospodarowania i zarządzania zasobami.

Główne bariery warunkujące osiągnięcie celów w obszarze

Osiągnięcie celów w obszarze Transformacji zielonej nie napotkało istotnych barier. Obszar ten był stosunkowo nowy w FENG (nie stanowił kontynuacji interwencji w POIR), dlatego osiągnięcie przez IP sprawności we wdrażaniu Działania 3.01 i Działania 3.02 wymagało czasu. Obecnie aspekt organizacyjny nie stanowi żadnej bariery. Analogicznie, nowych instrumentów musiały także „nauczyć się” instytucje finansujące (banki), które wraz z BGK uczestniczą w udzielaniu wsparcia. Dzięki bankom współpracującym z BGK, oba wdrażane działania udało się spopularyzować, a pracownicy tych instytucji stali się doradcami w zakresie możliwości wspierania transformacji zielonej ze środków FENG.

Instrumenty wsparcia były atrakcyjne dla przedsiębiorców (pozwalaty realnie obniżyć koszty związane z zużyciem energii), co zaowocowało ich dużym zainteresowaniem, zwłaszcza w aplikowaniu do Działania 3.01. Efektywność interwencji może ograniczać nie stworzenie realnie funkcjonujących mechanizmów skłaniających do bardziej masowego składania projektów zawierających rozwiązania o wyższym poziomie innowacyjności, obejmujących kompleksowe systemy zarządzania energią czy optymalizację procesów produkcji pod kątem efektywnego gospodarowania odpadami. Relatywnie proste projekty,

³ Dane GUS, https://sdg.gov.pl/statistics_nat/12-1-c/.

⁴ Synteza efektów Polityki Spójności 2014-2020, IDEA Instytut, PAG Uniconsult, FUNDEKO, Wolański, 2025.

obejmujące np. montaż paneli fotowoltaicznych czy termomodernizację mogą mieć ograniczony wpływ na realizację celów FENG. Należy przy tym wspomnieć na potencjalnie bardzo pozytywne i długofalowe efekty realizacji obowiązkowych audytów energetycznych, które części przedsiębiorców pozwoliły zwiększyć świadomość na temat energochłonności różnych działań i procesów w firmie oraz dostępnych sposobów zwiększenia ich efektywności.

Program FENG był realizowany w czasie, w którym rosły koszty prowadzenia działalności gospodarczej (m.in. wskutek inflacji oraz utrzymywania się wysokich kosztów energii). Czynniki te, zdaniem około połowy beneficjentów, miały negatywny wpływ dla realizacji projektu.

Wykres 15 Wpływ czynników kontekstowych dla realizacji projektu

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

Dla przejrzystości, wartości poniżej 3 punktów procentowych nie zostały opisane na wykresie.

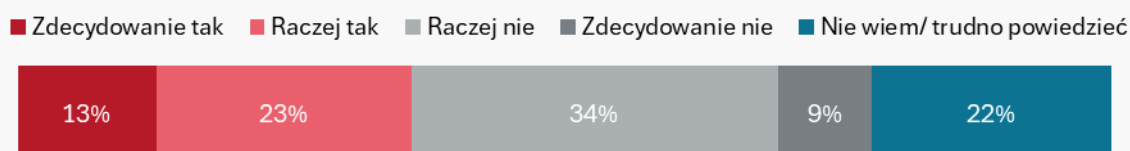
Ocena trafności doboru form finansowania

Formy wsparcia (dotacja lub gwarancja z możliwością skorzystania z dopłaty do kapitału kredytu) były trafne i zwiększały skłonność beneficjentów do realizacji inwestycji poprawiających efektywność energetyczną przedsiębiorstw. Inwestycje tego typu mają bezpośrednie przełożenie na poprawę wyniku finansowego, dlatego nawet w przypadku nieotrzymania wsparcia FENG część projektów została by zrealizowana (prawdopodobnie nieco później i/lub w węższym zakresie).

Biorąc pod uwagę niski poziom pomocy (do 35%) w części innych województw, a także kosztochłonne wymogi Kredytu ekologicznego (np. zaangażowanie firmy doradczej, konieczność realizacji audytu energetycznego oraz wyłaniania dostawców i usługodawców w formule konkurencyjnej), 46% beneficjentów tego działania byłoby hipotetycznie skłonnych do skorzystania z nieoprocentowanej pożyczki jako alternatywnego źródła finansowania projektu. Gdyby dodatkowo taka pożyczka pozwalała uzyskać umorzenie 20% kapitału pożyczki (po osiągnięciu rezultatów projektu), odsetek rozważających skorzystanie z takiego instrumentu wzrósłby do 56%.

Wykres 16 Skłonność do skorzystania z IF, jako alternatywy dla dotacji

Czy gdyby na finansowanie Państwa projektu była dostępna preferencyjna pożyczka o oprocentowaniu 0%, przy braku wymogu zachowania trwałości rezultatów projektu i braku konieczności wyłaniania dostawców i usługodawców w sformalizowany sposób konkurencyjny, to bylibyście Państwo skłonni rozważyć skorzystanie z takiej pożyczki zamiast (alternatywnie do) dotacji?

A jak wyglądałaby sytuacja gdyby dostępna była identyczna pożyczka, ale dodatkowo z umorzeniem 20% kapitału pożyczki w momencie osiągnięcia rezultatów projektu, czy bylibyście Państwo skłonni rozważyć skorzystanie z takiej pożyczki zamiast (alternatywnie do) dotacji?

Źródło: opracowanie własne na podstawie wyników badania CAWI beneficjentów, n=197.

Podsumowanie

Teoria programu w zakresie transformacji zielonej w świetle dostępnych informacji pozostaje aktualna, nie wymaga zmian. Wsparcie odpowiada na zidentyfikowane potrzeby. Problemem jest jednak konkurowanie instrumentów w obrębie FENG, a także z ofertą pożyczek z innych źródeł, przede wszystkim programów regionalnych.

Dofinansowane projekty, choć są bardzo korzystne dla przedsiębiorstw, to mogą mieć ograniczony wpływ na wzrost ich innowacyjności i transformację zieloną.

Podsumowanie, główne wnioski i rekomendacje

Tabela 4. Macierz SWOT dla podobszaru

	Pozytywne czynniki	Negatywne czynniki
Analiza wewnętrzna	<p>SILNE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ wysoki poziom wykorzystania alokacji i osiągnięcia wskaźników FENG, ○ aktualność potrzeb gospodarki (w tym przedsiębiorstw) w zakresie transformacji zielonej, ○ skuteczność wdrażania przez BGK we współpracy z licznymi bankami – rosnąca wraz z realizacją kolejnych naborów, ○ doradcy bankowi jako doradcy firm zachęcający do aplikowania, ○ kompetencje IP i współpracujących z nią ekspertów oceniających projekty, ○ częściowa komplementarność działań – szczególnie bardziej zbiurokratyzowanego Działania 3.01 i prostszego Działania 3.02 ○ wartość edukacyjna projektów – w zakresie analizy energochłonności dzięki wymaganym audytom. 	<p>SŁABE STRONY</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ niski poziom wskaźników służących do oceny interwencji FENG w obszarze dotyczącym wdrażania EZŁ w Polsce, ○ znaczna bariera administracyjna (biurokracja), ○ opóźnienia we wdrażaniu Działania 3.02, ○ ograniczony zakres wsparcia – brak możliwości udzielenia pomocy projektom zlokalizowanym w Warszawie i gminach sąsiadujących w ramach regionalnej pomocy inwestycyjnej oraz niski poziom pomocy (do 35%) w części innych województw; ponadto dotacja w formie dopłaty do kapitału (w Działaniu 3.02) dostępna jest tylko dla MŚP. ○ długi czas wyboru projektów i zawierania umów z firmami, ○ małą liczbą projektów wysokiej jakości / innowacyjnych, ○ konkurowanie, zwłaszcza z pożyczkami w programach regionalnych.
Analiza zewnętrzna	<p>SZANSE</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ rosnące / niestabilne ceny energii, ○ zakończenie wdrażania Działania 3.01 (prawdopodobny wzrost popytu w Działaniu 3.02). 	<p>ZAGROŻENIA</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ dynamiczne, niekorzystne zmiany otoczenia, ○ konkurencja innych programów.

Źródło: opracowanie własne.

Podsumowanie

Aktualny postęp wdrażania (mierzony wartością wniosków wybranych do dofinansowania) jest wysoki w przypadku Działania 3.01 i niski (acz trudny do precyzyjnego określenia) w

przypadku Działania. Ryzyko niewykorzystania alokacji jest jednak bardzo niskie.

Projekty wybrane do dofinansowania zakładają osiągnięcie wskaźników na poziomie umożliwiającym pełną realizację wartości określonych w FENG. Wartości osiągnięte w tych projektach nadal są bardzo niskie, brak jest jednak poważnego ryzyka nieosiągnięcia ich przez beneficjentów.

Dotąd osiągnięto niekorzystną zmianę wskaźników, które służą do oceny interwencji FENG w obszarze dotyczącym wdrażania EZŁ w Polsce (indeks ekoinnowacyjności Polski, wskaźnik powtórnego wykorzystania materiałów).

Wsparte projekty mają w znacznej części ograniczony potencjał innowacyjny, duża ich część jest stosunkowo prosta (innowacyjność w skali przedsiębiorstwa).

Rekomendacje

Podjęcie decyzji o utrzymaniu lub zmniejszeniu alokacji Działania 3.02 (to drugie rozwiązanie jest planowane). Niska podaż projektów zagraża osiągnięciu celów Działania, co jest powiązane z dostępnością innych, bardziej atrakcyjnych instrumentów (głównie Działania 3.01). W oparciu o aktualne dane na temat wdrażania Działania 3.02 należy ocenić czy jest możliwe wykorzystanie alokacji.